

ממוצא הדברים אתה למד, שקניית אגחי"ם גם מחברות שיש להם הית"ע, מפוקפק עד מאד, והדרך הנכונה שסללנו בזה בעזה"י, בזכות פעלו ומסירותו של ידידי הגרש"י לויין שליט"א, שהקים אתר ייעודי הנקרא היתר עיסקא למהדרין, שבו ניתן לחתום על הית"ע פרטי מול אותם חברות מנפיקות האגחי"ם שחתמו על הסכם התקשרות דרך האתר, ועל פי רשימה שמתעדכנת מעת לעת באתר, ניתן לקנות אגחי"ם שבהם אין כל אחד אוצר החכמה
112459 מהחששות הנ"ל, והיינו שהם חתומים על הנוסח המתוקן והמהודר של היתר עיסקא שמטעם וועד ההלכה, וכן החיתום הוא בהסכם פרטי בין הקונה לחברה המנפיקה.

אגחי"ם ממשלתיים

אגחי"ם ממשלתיים מותר לקנותם. וכן אג"ח של חברה בבעלות ממשלתית במאה אחוז. כן הורה מרן החזו"א, ומרנן הגריש"א והשבט הלוי ז"ל.

והנה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' קיא) ושבט הלוי (ח"ה סי' קעב) נקטו שממון הממשלה דינו או כממון ציבור או כממון אנשי השלטון. אולם דעת מרן החזו"א ז"ל שממון הממשלה הרי הוא הפקר, ואין בו משום גזל ורביית, וכמש"כ גדולי תלמידי החזו"א בשמו, וטעם הדבר מדוע אין זה ממון ציבור, אעתיק בזה ממכתבם [שכתבו בשנת תשמ"ב להמנחת יצחק בענין הפרשת תרו"מ מכח בעלות הממשלה]. וז"ל: לא מצאנו קופה אלא לצדקה ודבר מצוה או ממון השבט ורשות הקדש, אבל אם קבוצה מסוימת יסכימו ביניהם לעשות קופה לתועלתם ויטילו ממון לכיס ואין לכאו"א

אוצר החכמה
112459

~ קנב ~

זכות להוריש ולמכור את חלקו [ומי שאומר מחר שרוצה להשתייך לקופה יש לו חלק] ויעשו גזבר על כך האם יש כזו קופה ויהיה מותר לדעת הרשב"א להלוות ברבית.... ואם כן בנד"ד נראים הדברים דהוה הפקר שהממון יצא מרשות בעליו ולא נכנס לרשות מסוימת, וכן מטו ביה משם מרן החזו"א שדברים השייכים לשלטונות מעיקר הדין אפשר לקחת מהם בלי רשותם והסכמתם, עכ"ל המכתב.

והדברים באו שוב בקובץ מסורת, וז"ל הגר"ד לנדו שליט"א שם: כאשר נבוא לדון בענין בעלות הפירות [א"ה - החיטים שבבעלות הממשלה] אין לשלטונות בהם בעלות, שכן אינם בזה אלא כמוכס העומד מאליו שהלא אין מכוונים לזכות לעצמם, וכן אין מכוונים לזכות לציבור, וגם במכוונים אין מעשה וקניני המוכס העומד מאליו מועילים עבור הצבור וכו', וכל עיקר כוונתם אינה אלא לזכות עבור "מהות שלטונם" שאינו מתייחס לפרטים השולטים, שאם יתחלפו באחרים אין להם זכות. ואם כן אין כוונתם לזכות לשום אדם ונמצא דהוה הפקר או דנשאר לבעלים הראשונים. ע"כ⁹³.

ושמעתי מהגר"י ברטלר שהחזו"א אמר בב' נוסחאות מדוע אין בזה איסור גזל א. דהוי הפקר ב. שכיון שזה ממון ציבור ולא נותנים לנו את המגיע לנו וביותר שהגזברים השתלטו על הכסף באלימות, לכך הרי זה כממון שיש לכל אחד רשות לקחתו לעצמו. והגר"נ קרליץ שגור על לשונו כפי הנוסח הב' ולכך סובר שאין לגזול [משום שלא כך מחלקים את הממון

⁹³ ונשנו דבריו בספר קיצור הלכות תרו"מ פרק יד הערה ט.

ציבור], אבל לענין רבית סובר גם הוא להיתר שכיון שהם מנהלים את הממון שלא כדין וכל אחד רשאי לקחת ממנו לעצמו, א"כ לא שייך לקצוץ רבית על זה, שהם הלא אינם גזברים אלא סתם אנשים שהשתלטו על הממון ואם כן כל כסף שמקבל מהם שלו הוא נוטל ולא משום קציצת הרבית הוא.

והעידו בשם הגרי"ש אלישיב והגר"ש וואזנר ז"ל שאף שלדעתם ממון הממשלה יש בו משום גזל, מ"מ רבית אין בו, והגריש"א ציין בזה לשו"ת הר צבי [יו"ד סי' קכו], וכעין דברי ההר צבי כתב בספר חוט שני הלכות רבית פרק יח.

ויש להוסיף שהממשלה חתמה כמה פעמים גם על היתר עיסקא כללי, בגין כל התחייבותיה והתחייבות החברות שבשליטתה, וא"כ מהיות טוב יש מקום גם להסתמך על ההת"ע של הממשלה.

~ קנד ~